

СТ А Н О В И Щ Е

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по докторска програма „Икономика и управление“ (Индустрия)
в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Изготвил становището: проф. д-р Ивалинка Пенчева, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“,
Стопански факултет, катедра „Стопанско управление“

Автор: Редон Баки Колеци

Тема на дисертационния труд: Възможности за развитие на малките и средни
предприятия чрез управление на разходите за разработване на нови продукти

Научни ръководители: Проф. д-р Любчо Варамезов и доц. д-р Искра Пантелеева

Основание за представяне на становището: заповед 663/05.07.2024 г. на Ректора на СА
„Д. А. Ценов“ – Свищов за участие в научно жури по защита на дисертационен труд

I. Общо представяне на дисертационния труд

С представения дисертационен труд „Възможности за развитие на малките и средни предприятия чрез управление на разходите за разработване на нови продукти“ се търси решение на значим за икономическото развитие проблем, кореспондиращ с успешното управление на разходите за разработване на нови продукти в малките и средните предприятия.

Предметът на изследването е насочен към изучаване на връзката между управлението на разходите при разработването на нови продукти в малките и средните предприятия и тяхната конкурентоспособност.

Представеният дисертационен труд е в **обем** от 196. **В структурно отношение** е изграден от въведение, изложение, включващо 3 глави, заключение и списък на използваните **литературни източници** – общо 219 източника, от които 68 на кирилица и 151 на латиница. За подсилване на изложението са представени **57 фигури и 7 таблици**. Включено е и едно приложение (анкетна карта). Налице е съизмеримост между обема на отделните глави.

Предметът на изследването, неговият обем и структура, както и проучените и използвани литературни източници напълно отговарят на установените стандарти за

разработване на научен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Икономика и управление“ (Индустрия).

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на представения научен труд „Възможности за развитие на малките и средни предприятия чрез управление на разходите за разработване на нови продукти“ е свързана с предлагането на решение на актуален за съвременното общество проблем, а именно търсенето на възможности за успешното управление на разходите за разработване на нови продукти в малките и средните предприятия в Република Косово. Предлаганите в дисертационния труд решения на този проблем ще съдействат чрез управлението на разходите да се постигне повишаване на ефективността на стопанските субекти и по-конкретно на малките и средните предприятия като основен двигател на икономическия растеж и развитие.

Изследването е подчинено на основната авторова теза, а именно, че по-доброто управление на разходите при разработването на нови продукти повишава конкурентоспособността на малките и средните предприятия.

Във връзка с това е формулирана и **целта** на дисертационния труд - установяване наличието на положителна връзка между управлението на разходите при разработването на нови продукти в малките и средните предприятия от Република Косово и тяхната конкурентоспособност. Поставените **задачи** са свързани с постигането на основната цел.

Обект на изследване в предлаганата разработка е управлението на разходите при разработването на нови продукти в малките и средни предприятия в Република Косово, а **предметът на изследването е насочен към изучаване на** връзката между управлението на разходите при разработването на нови продукти в малките и средните предприятия и тяхната конкурентоспособност.

Използваната **методология** се основава на редица научноизследователски методи като: анализ и синтез на информация, включително анализ на базови данни и информационни източници, документален анализ, контент-анализ (анализ на съдържанието), абстракция и конкретизация, индукция, дедукция, логически метод, формализация, вторичен анализ на данни, наблюдение, интервюиране, консултиране, сравнение, експертни оценки, тестов метод (със структуриран въпросник), моделиране, графично и таблично представяне на информацията, статистически анализ и др.

Всичко това ми дава основание да направя извода, че актуалността и значимостта на дисертационния труд са добре аргументирани, целите и задачите, - ясно и точно формулирани, а обектът на изследване – реално съществуващ.

По отношение на **разработеността на проблема** на изследователското поле не може да се твърди, че той е нов. В същото време умението на автора да анализира и оценява процеси и дейности в съответствие със заобикалящата среда, води до обобщения и изводи, които са релевантни на обективната действителност. На тази основа той показва собствено разбиране и отношение към разглежданите проблеми и предлага на възможности за тяхното решаване.

Обемът на дисертационни труд и неговото структурно диференциране (въведение, три глави, заключение, използвана литература и приложения) следват утвърдили се стандарт за подобно изследване.

Формулираната **тема** се характеризира с яснота и насочва към разглежданата проблематика.

Посоченото по-горе ми дава основание да стигна до извода, че чрез съдържанието на дисертационния труд е постигнато комплексно изследване на възможности за развитие на малките и средни предприятия чрез управление на разходите за разработване на нови продукти в Република Косово.

Доказана е водещата теза, а именно, че по-доброто управление на разходите при разработването на нови продукти повишава конкурентоспособността на малките и средните предприятия.

Научната езиковата и стиловата редакция на научния труд е прецизно направена. Не са констатирани отклонения от съдържанието, повторения и логически противоречия.

Не са забелязани нарушения на правилата на научната етика, както в дисертационния труд, а така също и в останалите материали, свързани с процедурата по защитата.

Авторефератът е в обем от 50 страници. Той е правилно структуриран и съдържа информация, която отговаря на съдържанието, отразява постигнатите от автора резултати и приносите на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Първо, изследването допълва част от съществуващите теоретични постановки, свързани с предприемачеството, МСП, разходите и иновациите.

Второ, разработена е методика за анализ и оценка на възможностите за усъвършенстване управлението на разходите за разработване на нови продукти в МСП. Методиката е апробирана сред МСП, функциониращи на територията на Република Косово.

Трето, в резултат на проведеното емпиричното изследване и апробираната методика са установени параметрите и бизнес проявленията в поведението на МСП от Република Косово. Представена е профилната конфигурация на бизнес иновационните направления по тематично-предметната ос „предприемачество – малки и средни предприятия – разходи – управление на разходите за разработване на нови продукти – конкурентоспособност на МСП“.

Приемам горните приноси като дело на докторанта и считам, че те ще допринесат за оптимизиране на разходите за разработване на нови продукти в МСП.

Докторантът представя сериозен брой публикации (общо 17), свързани с темата на дисертационния труд, от които 13 статии и четири доклада, като шест от статиите са разработени в съавторство. Това показва, че предложените идеи и постигнатите резултати в дисертационния труд са намерили отзвук и признание в специализираната литература.

С представения списък на публикациите, докторантът доказва, че е изпълнил минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област 3. Социални стопански и правни науки, ПН 3.8. Икономика, специалност „Икономика и управление“ (Индустрия), като набира 140 точки при необходимости 30.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

В тази част на становището ще си позволя да поздравя докторанта и неговите научни ръководители за избора на темата на дисертационния труд и акуратността при нейното разработване, което обосновава и липсата на критични бележки.

Ще се радвам по време на защитата докторант Редон Колеци да представи свое виждане относно подписаното от ЕК споразумение за асоцииране на Босна към програмата „Цифрова Европа“ и как това ще се отрази върху развитието на иновациите в МСП.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Въз основа на научния анализ на дисертационния труд на тема „Възможности за развитие на малките и средни предприятия чрез управление на разходите за разработване

на нови продукти“ приемам, че той представлява цялостно самостоятелно научно изследване с теоретико-приложен характер по актуален и значим проблем. Категорично считам, че дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси и напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, посочени в ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това ми дава основание да дам положителна оценка по откритата процедура и да предложа на членовете на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Редон Баки Колеци по докторска програма „Икономика и управление“ (Индустрия).

Дата: 15.07.2024 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Ивалинка Пенчева)